

Opublikowano na *Kultura* (<https://kultura.gliwice.eu>)

[Strona główna](#) > Żyd – wieczny tułacz. Alije Żydów z Polski i Górnego Śląska. Krótka historia Żydów

Żyd – wieczny tułacz. Alije Żydów z Polski i Górnego Śląska. Krótka historia Żydów

Dodano: 02.01.2020 / [pdf](#) ^[1]

Organizator:

Muzeum w Gliwicach

Migracje i wygnania wpisane są w trzy tysiącletnią historię Żydów.

Nieprzypadkowo w kulturze utrwalił się stereotyp „Żyda wiecznego tułacza”. Od czasów klęski powstania Bar Kochby (135 rok naszej ery) w żydowskiej historii pojawia się coraz częściej wątek wygnania i powrotu do „Ziemi Obiecanej” (Erec Izrael).

Społeczności żydowskie zawsze rozwijały się w kontekście migracji, determinowanych przez czynniki polityczne i ekonomiczne. Szczególnego znaczenia nabrał jednak proces znany jako alija, który rozpoczął się w ostatnich dekadach XIX wieku, a zakończył się (alija bet) zasadniczo dwie dekady po drugiej wojnie światowej. Pod koniec XIX wieku fale pogromów, które przetoczyły się przez Europę Środkową, w połączeniu z trudnościami ekonomicznymi znacząco przyczyniły się do gwałtownego wzrostu emigracji Żydów z ziem zaboru rosyjskiego oraz Galicji. Związane są z tym tak zwane pierwsze trzy alije: podczas pierwszej wyemigrowało ok. 40 tysięcy osób, drugiej – już ok. 137 tysięcy, trzeciej – w latach 1891–1900 – nieco ponad 280 tysięcy Żydów z samej Rosji, do tego należy doliczyć ok. 250 tysięcy Żydów z Galicji. Głównym kierunkiem migracji były dynamicznie rozwijające się Stany Zjednoczone, co sprawiło, że powstała tam – do dziś bardzo znacząca – diaspora żydowska. Zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem cieszyła się propagowana przez ruch syjonistyczny Palestyna, która przyciągnęła ok. 40–50 tysięcy emigrantów. Sytuacja zmieniła się po pierwszej wojnie światowej, gdy Stany Zjednoczone ograniczyły możliwość emigracji, wzrosła liczba wyjazdów Żydów do Palestyny, co szczególnie wyraźnie obserwujemy w przypadku Polski. W latach światowego kryzysu gospodarczego i w konsekwencji zmiany sytuacji geopolitycznej, z terenów Polski – w tym z

przyznanego Rzeczypospolitej Górnego Śląska – wyemigrowało ok. 30-35 tysięcy osób (głównie do Palestyny), co w dużym stopniu sprawiło, że Żydzi-emigranci z Polski stali się jedną z najważniejszych grup kształtujących społeczeństwo żydowskie w pozostającej pod brytyjskim mandatem Palestynie. Fala migracji została zatrzymana na pewien czas po zaostrzeniu przepisów migracyjnych (certyfikatów wydawanych przez władze brytyjskie). Niemniej szacuje się, że szybko rozpoczęła się organizowana przez władze syjonistyczne emigracja nielegalna, która tylko w latach 1932–1934 objęła ok. 20 tysięcy osób. Kolejna zmiana, która dotknęła głównie Żydów górnośląskich, ale tym razem z terenów niemieckich, związana była z dojściem do władzy Hitlera i polityką władz nazistowskich Niemiec wobec ludności żydowskiej. Doprowadziła ona do stopniowej redukcji, a w końcu likwidacji diaspory żydowskiej w Niemczech, w tym na terenach Górnego Śląska. Proces ten był długi i miał różne stopnie nasilenia, na przykład po „nocy kryształowej” w 1938 roku można zaobserwować wzmożoną emigrację Żydów.

Tragicznym okresem, który faktycznie zakończył istnienie diaspory żydowskiej w Europie Środkowej i Wschodniej była druga wojna światowa i zagłada Żydów (Holokaust). Według szacunkowych danych zamordowano ok. 6 milionów osób. W okresie powojennym, po 1945 roku w nowej Polsce znalazło się ok. 90 tysięcy Żydów, których w zdecydowanej większości relokowano na tereny ziem odzyskanych, głównie Śląska, razem z napływającą grupą uratowanych ze Związku Radzieckiego (szacuje się, że w latach 1945–1947 w samym województwie katowickim mieszkało ok. 67 tysięcy Żydów). Jednocześnie trwał proces migracji z Polski do Palestyny, a później do państwa Izrael. Nosił on nie tylko znamiona ucieczki przed prześladowaniem. Odbывał się także z pobudek patriotycznych – był związany z budową nowego państwa żydowskiego. Ostatnim etapem migracji Żydów z terenów Polski, w tym pewnej grupy z Górnego Śląska, były wypadki z marca 1968 roku.

Wszystkie te wydarzenia doprowadziły do drastycznego zmniejszenia liczby Żydów zamieszkujących teren dzisiejszej Polski, szczególnie zaś Górny Śląsk i Zagłębie. Część miast (Będzin, Sosnowiec, Bielsko, Oświęcim czy miasta aglomeracji górnośląskiej) utraciła bezpowrotnie swój żydowski charakter.

Miejsce wydarzenia:

Dom Pamięci Żydów Górnośląskich (ul. księcia Józefa Poniatowskiego 14)

Czas wydarzenia:

czwartek, Styczeń 30, 2020 - 18:00

Kategorie wydarzenia:

Kulturalne [2]

Wykład [3]

© 2017 UM Gliwice - Wszelkie prawa zastrzeżone

Miejski Serwis Internetowy Gliwice ISSN 1734-5480 Projekt i realizacja:

Źródłowy URL: <https://kultura.gliwice.eu/wydarzenia/kulturalne-wyklad/2020-01-30/zyd-wieczny-tulacz-alije-zydow-z-polski-i-gornego-slaska>